

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-59>

УДК 303.6:303.725.37:316.422:316.774:330.341.2:65.011

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

CURRENT TRENDS IN INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT FOR INNOVATION ACTIVITIES IN UKRAINE: EUROPEAN INTEGRATION ASPECT

Микитин Олег Зеновійович

кандидат технічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9016-6757>

Mykytyn Oleh

Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена дослідженню сучасних тенденцій інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності в Україні у євроінтеграційному аспекті. Проаналізовано міжнародні порівняння рівнів інноваційного розвитку країн, що забезпечуються численними рейтингами, індексуваннями тощо. Визначено, що дані рейтинги оцінюють стан, потенційні можливості використання (застосування) інновацій, забезпечення технологічних та інноваційних сфер тощо. Виокремлено перспективні напрямки розвитку вітчизняної інноваційної сфери. Досліджено перспективи інтегрування вітчизняної економіки до європейських, світових мереж трансферу технологій, яке повинно виступати першочерговим та пріоритетним напрямком вітчизняної інноваційної політики. Даний напрямок розвитку сприятиме отриманню можливостей формування стратегічних альянсів із провідними операторами інноваційного ринку, а також доступу до баз даних, фінансування тощо.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, інновації, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, євроінтегрування.

The article is devoted to the study of modern trends in information and analytical support of innovative activity in Ukraine in the European integration aspect. International comparisons of the levels of innovative development of countries, which are provided by numerous ratings, indexing, etc., are analyzed. It was determined that these ratings assess the state, potential possibilities of using (applying) innovations, ensuring technological and innovative spheres, etc. Innovativeness is a defining characteristic of modern scientific, technical, industrial, economic and other social processes of countries. Innovativeness will not only contribute to the dynamic, harmonious development of the domestic economy, but will ensure the sovereignty of our country, increase its level of competitiveness, etc. Prospective directions for the development of the domestic innovative sphere are highlighted. The prospects of integrating the domestic economy into European and global networks of technology transfer, which should be the primary and priority direction of the domestic innovation policy, have been studied. This direction of development will contribute to obtaining opportunities for the formation of strategic alliances with leading operators of the innovation market, as well as access to databases, financing, etc. Information support, support for domestic innovation processes should be comprehensive, covering all elements and processes of innovation activity (from the birth of an idea to commercialization). Information support, provision of domestic innovative processes should be comprehensive, covering all elements and processes of innovative activity (from the birth of an idea to commercialization). The key, decisive aspect of the development of innovative activity is the level of its information support. The formation and operation of a complete system of information support for domestic innovative activity will allow to accelerate the development of innovative processes, attract the necessary amount of investment resources (including, first of all, foreign ones), accelerate the modernization of the fixed assets of enterprises, etc.

Keywords: information and analytical support, innovations, innovative development, innovative activity, European integration.

Постановка проблеми. Сьогодні виклики євроінтегрування, глобальний технологічний прогрес, відставання нашої країни у процесах модернізування вітчизняної економіки, загострюються економічною, політичною кризами, військовими діями росії. Вони вимагають від України своєчасного формування високоефективної системи управління інноваційною сферою та її подальшого розвитку. Ефективність системи стратегічного управління інноваційною діяльністю залежатиме від рівня її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інформаційного, аналітичного забезпечення процесів управління інноваційною сферою досліджували на макrorівні такі науковці, як Березняк Н. В. [1; 15], Вітковська К. В. [14], Єрмолаєва В. В. [5], Завербний А. С. [6; 7], Кваша Т. К. [1; 15], Крилов Д. В. [10], Налутка П. В. [6], Ноджак Л. С. [7], Ольвінська Ю. О. [14], Писаренко Т. В. [15], Прудка О. В. [15], Самотоєнкова О. В. [14], Юринець З. В. [16] та на мікро рівні: Голубєва Т. С. [3], Гречаник О. Є. [2], Данчук Ю. П. [12], Денисенко М. П. [3], Колос І. В. [3], Квас С. А. [9], Лігоненко Л. О. [11], Михайленко О. В. [12], Селезова М. В. [11], Темченко О. В. [2], Хлебнікова Т. М. [2], Черняк В. А. [12] а також багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час окремі теоретичні, методологічні та практичні аспекти формування та функціонування цілісної, комплексної системи інформаційного забезпечення вітчизняної інноваційної діяльності потребують додаткового дослідження із урахуванням динамічності та перспектив, що відкриваються при активізуванні євроінтегрування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основними цілями виступає дослідження сучасних тенденцій інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності в Україні за євроінтеграційних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім визначимо сутність поняття «інноваційна діяльність». Ним прийнято описувати процес, який є спрямованим на розроблення інновацій, реалізування результатів «завершених наукових досліджень чи певних наукових, технічних досягнень в новому чи вдосконаленому продукті (послужі, роботі), що реалізується на ринку, в абсолютно новому чи вдосконаленому технологічному процесі, який викорис-

товуватиметься для практичної діяльності, є пов'язаними із даним процесом наукові розробки, дослідження» тощо [4, с. 169–171].

Дещо інакше трактування знаходимо у Законі України «Про інноваційну діяльність» [8]. В ньому сутність «інноваційної діяльності» полягає у діяльності, яка спрямовується на «використання і комерціалізування результатів наукових досліджень, розробок тощо та сприяє випуску на ринок новітніх, конкурентоздатних товарів, послуг» робіт [8]. Багатогранність тлумачення терміну «інвестиційна діяльність» показує багатоаспектність даного економічного поняття [4, с. 169–171, 8]. За умов невизначеності, посилення нестабільності (як в трендах глобального розвитку, так і проблемам регіонального значення, зокрема війни росії проти України) особливої актуальності набуло активізування чинників, що забезпечуватимуть гармонійне, стійке зростання, підвищуватимуть рівень конкурентоспроможності національних економік тощо. Актуальним для нашої країни виступає питання щодо вивчення та втілення у практиці вітчизняної економіки іноземного досвіду у стосовно постійного моніторингу базових індикаторів інноваційної діяльності.

Процес є динамічним, на нього впливають новітні тенденції, що обумовлюються поглибленням глобалізування, інтегрування (для України це передусім євроінтегрування), поширенням нових винаходів, інновацій, поступовим формуванням економіки, що базується на знаннях.

Міжнародні порівняння рівнів інноваційного розвитку країн забезпечуються численними рейтингами, індексуваннями тощо. Україна є представленою у більшості із них (див. рис. 1). Рейтинги оцінюють стан, потенційні можливості використання (застосування) інновацій, забезпечення технологічних та інноваційних сфер тощо.

Аналізування показує, що у 2021 р. наша країна обійняла дещо гірші рейтингової позиції протягом останніх п'яти років (рис. 1) [6; 9; 17]. Відповідно, необхідно приймати рішення на рівні держави щодо удосконалення інноваційної діяльності. Адже ж саме інноваційність виступає визначальною характеристикою сучасних наукових, технічних, виробничих, економічних та інших суспільних процесів країн. Інноваційність не лишень сприятиме динамічному, гармонійному розвитку вітчизняної економіки, але забезпечуватиме суверенітет нашої країни, підвищуватиме рівень її конкурентоспроможності тощо.

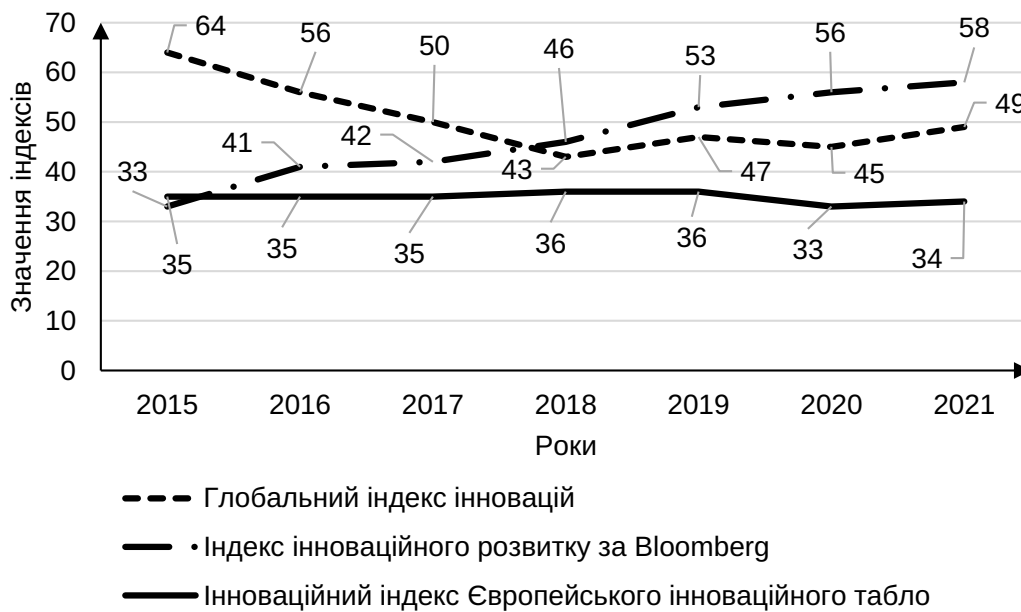

Рис. 1. Динаміка місць України у міжнародних рейтингах, які відображають рівень інноваційного розвитку економіки протягом 2015–2021 рр.

Ключовим, вирішальним аспектом розвитку інноваційної діяльності виступає рівень її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Першочерговим завданням організування вітчизняного інформаційного забезпечення інноваційної діяльності має бути процес формування інформаційних ресурсів, склад яких зорієнтовуватиметься на встановлення інформаційних зв'язків між усіма учасниками інноваційної сфери, на всіх етапах задля забезпечення чіткого взаємозв'язку між запитом та пропозиціями вітчизняної інноваційної продукції (послуги).

Інформаційне забезпечення інноватики повинне орієнтуватися на формування ефективних засобів доступу до необхідної інформації, а також на оптимальну систему управління нею протягом всього інноваційного циклу (ідея – комерціалізування).

Однією із ключових складових вітчизняної інформаційної інфраструктури виступає саме інформаційна інфраструктура інноваційної діяльності. Вона є сукупністю вітчизняних підприємств, організацій, їх об'єднань, асоціацій різних форм власності, ресурсів (в т.ч. й фінансових), інших елементів, що перебувають у взаємовідносинах. Ця інфраструктура повинна утворювати єдину цілісність, з метою спрямування на ефективне забезпечення інформаційного обслуговування процесів інноваційної діяльності.

До перспективних напрямків розвитку інноваційної сфери доцільно віднести дослідження,

координування процесів формування та реалізування інноваційних проєктів вітчизняними підприємствами і організаціями, подальше вдосконалення структури, наповненості вітчизняної інноваційної політики, пошук та запровадження дієвих механізмів щодо мотивування (стимулювання) забезпеченості фінансовими (в т.ч. й іноземними інвестиціями) ресурсами (пільги (в оподаткуванні, в наданні кредитів тощо), дотування інноваційної сфери тощо) інноваційної діяльності [8, с. 131].

Доцільно розробляти і впроваджувати системи контролювання показників/індикаторів, які би комплексно, всебічно відображали процес реалізування інноваційних проєктів й дозволяли б оцінювати рівень ефективності їх проходження за всіма етапами життєвого циклу інновації;

Для активізування впливу системи управління на вітчизняні інноваційні процеси можливим напрямком є розширення масштабів співробітництва із іншими країнами (передусім європейськими), зокрема через створення із ними спільних підприємств.

Інтегрування вітчизняної економіки до європейських та світових мереж трансферту технологій повинно виступати першочерговим та пріоритетним напрямком вітчизняної інноваційної політики. Завдяки євроінтегруванню країна отримуватиме можливості формування стратегічних альянсів із провідними операторами інноваційного ринку, а також

доступ до баз даних (інформаційних ресурсів), фінансування тощо.

Висновки. Інформаційно-аналітичне підтримання, забезпечення вітчизняних інноваційних процесів повинне мати комплексний характер, охоплюючи всі елементи та процеси інноваційної діяльності (від зародження ідеї до комерціалізування).

Формування та функціонування цілісної системи інформаційного забезпечення вітчизняної інноваційної діяльності дозволить прискорювати розвиток інноваційних процесів, залучати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів (в т.ч. й передусім, іноземних), прискорювати модернізування основних засобів підприємств тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Березняк Н. В., Кваша Т. К. Дослідження теоретичних і практичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Наукова доповідь. Київ : УкрІНТЕІ, 2017. 72 с.
2. Гречаник О. Є., Хлебнікова Т. М., Темченко О. В. Сучасні проблеми управління інноваційно-активними підприємствами: досвід України та ЄС. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 74–80.
3. Денисенко М. П., Голубева Т. С., Колос І. В. Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 647. С. 43–49.
4. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Р. В. Дяківа. Київ : Міжнародна економічна фундація, 2000. 704 с.
5. Єрмолаєва В. В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні. *Держава та регіони*. 2010. № 6. С. 275–280.
6. Завербний А. С., Білець Л. В., Налутка П. В. Гармонійний інноваційний розвиток економіки України за умов євроінтегрування: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/747>.
7. Завербний А. С., Ноджак Л. С., Міщанчук С. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/866>.
8. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
9. Квак С. А. Економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Львів, 2020. 289 с.
10. Крилов Д. В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf.
11. Лігоненко Л. О., Селезова М. В. Інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 414–417.
12. Михайленко О. В., Данчук Ю. П., Черняк В. А. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Причорноморське економічні студії*. 2020. Випуск 53. С. 105–108.
13. Ольвінська Ю. О., Самоєнкова О. В., Вітковська К. В. Сучасний стан та тенденції розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 64–71.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Березняк Н. В., Прудка О. В. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку: світовий та вітчизняний досвід : монографія. Київ : УкрІНТЕІ. 2015. 239 с.
16. Юринець З. В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 460 с.
17. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
18. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940>.

REFERENCES:

1. Bereznyak, N. V., Kvashina, T. K. (2017) Doslidzhenya teoretychnykh i praktychnykh osnov informacijno-analitychnogo zabezpechenya naukovo-tekhnichnoji ta inovacijnoji dijalnosti [Research of theoretical and practical foundations of information and analytical support of scientific, technical and innovative activities]. Naukova dopovid. Kyiv: UkrINTEI, 72 p. (in Ukrainian)

2. Grechanyk, O. Ye., Khlebnikova, T. M., Temchenko, O. V. (2022) Suchasni problemy upravlinya inovaciino-aktyvnymy pidprijemstvamy: dosvid Ukrainy ta ES [Modern problems of management of innovative and active enterprises: the experience of Ukraine and the EU]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 74–80. (in Ukrainian)
3. Denysenko, M. P., Holubieva, T. S., Kolos, I. V. (2009) Informatsiine zabezpechennia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidprijemstva [Information support of innovation and investment activities of the enterprise]. *Lvivska politehnika (electronic journal)*, vol. 11, no. 115, pp. 43–49. (in Ukrainian)
4. Diakiv, R. V. (ed.) (2000) Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera [Encyclopedia of businessman, economist, manager]. Kyiv: Mizhnarodna ekonomichna fundatsiia. (in Ukrainian)
5. Yermolajeva, V. V. (2010) Osoblyvosti ta problemy inovacijnogo rozvytku v Ukraini [Peculiarities and problems of innovative development in Ukraine]. *Derzhava ta regiony*, vol. 6, pp. 275–280. (in Ukrainian)
6. Zaverbnyj, A. S., Bilec, L. V., Nalutka, P. V. (2021) Garmonijnyj inovacijnyj rozvytok ekonomiky Ukrainy za umov yevrointegravanya: problemy ta perspektyvy [Harmonious innovative development of the economy of Ukraine under the conditions of European integration: problems and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 32. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/747>. (in Ukrainian)
7. Zaverbnyj, A. S., Ndzhak, L. S., Midhchanchuk, S. A. (2021) Informacijno-analitychne zabezpechennia inovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrainy za yevrointegracijnykh umov [Informational and analytical provision of innovative development of the economy of Ukraine under the conditions of European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 33. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/866>. (in Ukrainian)
8. Law of Ukraine on innovative activity from July 4 2002, No 40-IV] (2002, August 9). *Voice of Ukraine*, 144, pp. 10–12. Available at: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>. (in Ukrainian)
9. Kvak, S. A. (2020) Ekonomichnyj mekhanizm stymulyuvanya inovacijnoji diialnosti promyslovykh pidprijemstv Ukrainy [Economic mechanism of stimulating innovative activity of industrial enterprises of Ukraine] dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.03. Lviv, 289 p. (in Ukrainian)
10. Krylov, D. V. (2022) Analiz rejtyngovogo ocinyuvanya rozvytku inovacijnoji diialnosti v Ukraini [Analysis of the rating assessment of the development of innovative activity in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf. (in Ukrainian)
11. Lihonenko, L. O., Selezova, M. V. (2017) Informatsiine zabezpechennia analizu innovatsiinoi diialnosti pidprijemstv v Ukraini: stan, problemy, shliakhy yikh rozviazannia [Information support for the analysis of innovation activity of enterprises in Ukraine: state, problems, ways of their solution]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 20, pp. 414–417. (in Ukrainian)
12. Mykhaylenko, O. V., Danchuk, Yu. P., Chernyak, V. A. (2020) Informacijne zabezpechennia inovacijnoji diialnosti pidprijemstva [Information provision of innovative activities of the enterprise]. *Prychornomorski ekonomichni studiji*, vol. 53, pp. 105–108. (in Ukrainian)
13. Olvinska, Yu.O., Samotojenkova, O.V., Vitkovska, K.V. (2021) Sugacnyj stan ta tendenciji rozvytku inovacijnoji diialnosti v Ukraini [The current state and trends in the development of innovative activity in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 64–71. (in Ukrainian)
14. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (in Ukrainian)
15. Pysarenko, T. V., Kvasha, T. K., Bereznyak, N. V., Prudka, O. V. (2015) Informacijne zabezpechennia inovacijnogo rozvytku: svitovyj ta vitchyznyanyj dosvid: monografija [Information provision of innovative development: global and domestic experience: monograph]. Kyiv: UkrINTEI, 239 p. (in Ukrainian)
16. Yurynech Z. V. (2017) Inovacijni strategiji v systemi pidvyshchenya konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrainy [Innovative strategies in the system of increasing the competitiveness of the economy of Ukraine] dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.03. Lviv: LNU im. I. Franka, 460 p. (in Ukrainian)
17. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Available at: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
18. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: веб-сайт. Available at: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940>.